

16P/266/8

(To be filled up by the candidate by blue/black ball-point pen)

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Roll No. (Write the digits in words) ..... Code No (296) .....

Serial No. of OMR Answer Sheet ..... (2016) .....

Day and Date ..... (2016) ..... (Signature of Invigilator)

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

(Use only **blue/black ball-point pen** in the space above and on both sides of the **Answer Sheet**)

1. Within 10 minutes of the issue of the Question Booklet, check the Question Booklet to ensure that it contains all the pages in correct sequence and that no page/question is missing. In case of faulty Question Booklet bring it to the notice of the Superintendent/Invigilators immediately to obtain a fresh Question Booklet.
2. Do not bring any loose paper, written or blank, inside the Examination Hall *except the Admit Card without its envelope*.
3. *A separate Answer Sheet is given. It should not be folded or mutilated. A second Answer Sheet shall not be provided. Only the Answer Sheet will be evaluated.*
4. Write your Roll Number and Serial Number of the Answer Sheet by pen in the space provided above.
5. *On the front page of the Answer Sheet, write by pen your Roll Number in the space provided at the top and by darkening the circles at the bottom. Also, wherever applicable, write the Question Booklet Number and the Set Number in appropriate places.*
6. *No overwriting is allowed in the entries of Roll No., Question Booklet no. and Set no. (if any) on OMR sheet and Roll No. and OMR sheet no. on the Question Booklet.*
7. *Any change in the aforesaid entries is to be verified by the invigilator, otherwise it will be taken as unfair means.*
8. *Each question in this Booklet is followed by four alternative answers. For each question, you are to record the correct option on the Answer Sheet by darkening the appropriate circle in the corresponding row of the Answer Sheet, by pen as mentioned in the guidelines given on the first page of the Answer Sheet.*
9. For each question, darken only one circle on the Answer Sheet. If you darken more than one circle or darken a circle partially, the answer will be treated as incorrect.
10. *Note that the answer once filled in ink cannot be changed. If you do not wish to attempt a question, leave all the circles in the corresponding row blank (such question will be awarded zero marks).*
11. For rough work, use the inner back page of the title cover and the blank page at the end of this Booklet.
12. Deposit only **OMR Answer Sheet** at the end of the Test.
13. You are not permitted to leave the Examination Hall until the end of the Test.
14. If a candidate attempts to use any form of unfair means, he/she shall be liable to such punishment as the University may determine and impose on him/her.

Total No. of Printed Pages : 24

[उपर्युक्त निर्देश हिन्दी में अन्तिम आवरण पृष्ठ पर दिये गए हैं।]

64

16P/266/8

ROUGH WORK
रफ़ कार्य

16P/266/8

No. of Questions : 150

प्रश्नों की संख्या : 150

Time : 2 Hours

Full Marks : 450

समय : 2 घण्टे

पूर्णाङ्क : 450

Note : (1) Attempt as many questions as you can. Each question carries **3 (Three)** marks. **One mark will be deducted for each incorrect answer. Zero** mark will be awarded for each unattempted question.

अधिकाधिक प्रश्नों को हल करने का प्रयत्न करें। प्रत्येक प्रश्न **3** (तीन) अंकों का है। प्रत्येक गलत उत्तर के लिए एक अंक काटा जायेगा। प्रत्येक अनुत्तरित प्रश्न का प्राप्तांक शून्य होगा।

(2) If more than one alternative answers seem to be approximate to the correct answer, choose the closest one.

यदि एकाधिक वैकल्पिक उत्तर सही उत्तर के निकट प्रतीत हों, तो निकटतम सही उत्तर दें।

01. “अक्षपादः” इति नाम्ना कः ऋषिः अभिधीयते ?

(1) गोतमः	(2) कणादः
(3) पतञ्जलिः	(4) बाणः

02. न्यायदर्शनभाष्यस्य रचयिता कः ?

(1) रघुनाथः	(2) जगदीशः
(3) वात्स्यायनः	(4) गदाधरः

03. नित्यत्वे सति अनेकसमवेतत्वं कस्य लक्षणम् ?

(1) द्रव्यस्य	(2) गुणस्य
(3) कर्मणः	(4) सामान्यस्य

16P/266/8

04. गुणस्य आश्रयः कः ?

- (1) द्रव्यम् (2) गुणः (3) कर्म (4) सामान्यम्

05. तर्कभाषाग्रन्थः केन विरचितः ?

- (1) पक्षधरमिश्रः (2) केशवमिश्रः
(3) अन्नम्भट्टः (4) गङ्गेशः

06. वैशेषिकदर्शनस्य प्रवर्तकः कः ?

- (1) गोतमः (2) कणादः (3) कपिलः (4) जैमिनिः

07. अवयवावयविनोः सम्बन्धः कः ?

- (1) कालिकः (2) संयोगः (3) समवायः (4) स्वरूपम्

08. तमः किं रूपम् ?

- (1) द्रव्यम् (2) गुणः (3) जातिः (4) अभावः

09. षोडशपदार्थाः कैः अभिहिताः ?

- (1) नैयायिकैः (2) वैशेषिकैः (3) सांख्यैः (4) वेदान्तिभिः

10. षट्भाव पदार्थाः कस्मिन् दर्शने प्रतिपादिताः ?

- (1) वैशेषिकदर्शने (2) वेदान्तदर्शने
(3) बौद्धदर्शने (4) जैनदर्शने

11. गन्धः कुत्र वर्तते ?

- (1) पृथिव्याम् (2) जले
(3) उभयत्र (4) नोभयत्र

12. गुरुत्वं किं रूपम् ?
 (1) द्रव्यम् (2) गुणः (3) कर्म (4) सामान्यम्
13. गुणाः कति ?
 (1) द्वाविंशतिः (2) त्रयोविंशतिः (3) चतुर्विंशतिः (4) पञ्चविंशतिः
14. रूपं कतिविधम् ?
 (1) द्विविधम् (2) चतुर्विधम्
 (3) षड्विधम् (4) सप्तविधम्
15. घटं प्रति समवायिकारणं किम् ?
 (1) दण्डः (2) कपालम् (3) उभयम् (4) नोभयम्
16. गमनं किं रूपम् ?
 (1) द्रव्यम् (2) गुणः (3) कर्म (4) सामान्यम्
17. न्यायसिद्धान्तमुक्तावल्याः रचयिता कः ?
 (1) गोतमः (2) जगदीशः (3) अन्नम्भट्टः (4) विश्वनाथः
18. शीतःस्पर्शः कुत्र वर्तते ?
 (1) पृथिव्याम् (2) जले (3) तेजसि (4) वायौ
19. न्यायवार्तिकस्य रचयिता कः ?
 (1) उद्योतकरः (2) गोतमः
 (3) विश्वनाथः (4) जयन्तभट्टः

16P/266/8

20. इन्द्रियार्थसन्निकर्षः कुत्र कारणम् ?

(1) शाब्दबोधे	(2) उपमितौ
(3) प्रत्यक्षे	(4) अनुमितौ

21. शब्दस्य आश्रयः कः ?

(1) कालः	(2) दिक्
(3) आत्मा	(4) आकाशम्

22. रूपत्वसाक्षात्कारे कः सन्निकर्षः ?

(1) संयोगः	(2) संयुक्तसमवायः
(3) संयुक्तसमवेतसमवायः	(4) समवायः

23. तर्कसङ्ग्रहदीपिकायाः रचयिता कः ?

(1) अन्नम्भट्टः	(2) विश्वनाथः
(3) उदयनः	(4) जगदीशः

24. मनः कीदृशं द्रव्यम् ?

(1) विभु	(2) मूर्तम्
(3) उभयम्	(4) नोभयम्

25. सांसिद्धिकं किम् ?

(1) द्रवत्वम्	(2) गुरुत्वम्
(3) परत्वम्	(4) अपरत्वम्

26. आत्मा कतिविधः ?

(1) एकविधः	(2) द्विविधः
(3) त्रिविधः	(4) चतुर्विधः

27. शब्दसाक्षात्कारे सन्निकर्ष कः ?
(1) समवायः	(2) समवेतसमवायः
(3) संयोगः	(4) संयुक्तसमवायः
28. पार्थिवमिन्द्रियं किम् ?
(1) चक्षुः	(2) त्वक्
(3) घ्राणम्	(4) श्रोत्रम्
29. अभावः कतिविधः ?
(1) एकविधः	(2) द्विविधः
(3) त्रिविधः	(4) चतुर्विधः
30. सविलपकमिति कस्य भेदः ?
(1) प्रत्यक्षस्य	(2) अनुमितेः
(3) उपमितेः	(4) शाब्दस्य
31. ईश्वरसद्भावे प्रमाणं किम् ?
(1) प्रत्यक्षम्	(2) अनुमानम्
(3) उपमानम्	(4) शब्दः
32. न्यायकुसुमाञ्जलेः रचयिता कः ?
(1) गङ्गेशः	(2) उदयनः
(3) विश्वनाथः	(4) अन्नम्भट्टः
33. घटोत्पत्तौ कुलालः कीदृशः ?
(1) समवायिकारणम्	(2) असमवायिकारणम्
(3) द्विविधमपि	(4) अन्यथासिद्धः

16P/266/8

34. क्षणिकविज्ञानवादिनः के ?
 (1) बौद्धाः (2) जैनाः
 (3) नैयायिकाः (4) वैशेषिकाः
35. पटाभावस्य प्रतियोगी कः ?
 (1) पटः (2) घटः
 (3) उभयम् (4) पटाभावः
36. भूतले पटोऽस्ति इति प्रतीतौ आधारः कः ?
 (1) पटः (2) भूतलम्
 (3) उभयम् (4) नोभयम्
37. उपस्कारग्रन्थः केन विरचितः ?
 (1) गोतमेन (2) कणादेन
 (3) शङ्करमिश्रेण (4) अन्नम्भट्टेन
38. न्यायमते प्रमाणानि कति ?
 (1) एकम् (2) द्वे
 (3) त्रीणि (4) चत्वारि
39. ज्ञानलक्षणा कुत्र अन्तर्भवति ?
 (1) लौकिकसन्निकर्षेषु (2) अलौकिकसन्निकर्षेषु
 (3) उभयत्र (4) नोभयत्र
40. वैशेषिकदर्शनभाष्यरचयिता कः ?
 (1) गोतमः (2) कणादः
 (3) प्रशस्तपादः (4) उदयनः

41. लौकिसन्निकर्षाः कति ?
 (1) षट् (2) सप्त
 (3) अष्ट (4) नव
42. पिठरपाकवादिनः के ?
 (1) सांख्याः (2) मीमांसकाः
 (3) वैशेषिकाः (4) नैयायिकाः
43. जलो गुणाः कीदृशाः ?
 (1) पाकजाः (2) अपाकजाः
 (3) उभये (4) नोभये
44. कार्यसमवायिकारणं किम् ?
 (1) द्रव्यम् (2) गुणः
 (3) कर्म (4) सामान्यम्
45. द्रवत्वं कतिविधम् ?
 (1) एकविधम् (2) द्विविधम्
 (3) त्रिविधम् (4) चतुर्विधम्
46. भूतद्रव्याणि कति ?
 (1) पञ्च (2) षट्
 (3) सप्त (4) अष्ट
47. स्नेहगुणः कुत्र वर्तते ?
 (1) पृथिव्याम् (2) जले
 (3) तेजसि (4) वायौ

16P/266/8

48. स्पर्शः कतिविधः ?

(1) एकविधः	(2) द्विविधः
(3) त्रिविधः	(4) चतुर्विधः

49. सामान्यं कतिविधम् ?

(1) एकविधम्	(2) द्विविधम्
(3) त्रिविधम्	(4) चतुर्विधम्

50. मनसः परिमाणं किम् ?

(1) अणु	(2) महत्
(3) दीर्घम्	(4) ह्रस्वम्

51. विभुद्रव्याणि कति ?

(1) एकम्	(2) द्वे	(3) त्रीणि	(4) चत्वारि

52. षोडशपदार्थवादिनः के ?

(1) नैयायिकाः	(2) वैशेषिकाः
(3) सांख्याः	(4) बौद्धाः

53. रूपं कतिविधम् ?

(1) पञ्चविधम्	(2) षड्विधम्	(3) सप्तविधम्	(4) अष्टविधम्

54. रसः कतिविधः ?

(1) पञ्चविधः	(2) षड्विधः	(3) सप्तविधः	(4) अष्टविधः

55. सुवर्णं कीदृशम् ?

(1) तैजसम्	(2) पार्थिवम्	(3) उभयम्	(4) नोभयम्

56. धूमत्वेन सन्निकर्षेण निखिलधूमविषयकं ज्ञानं केन सन्निकर्षेण जायते ?
 (1) ज्ञानलक्षणा (2) सामान्यलक्षणा
 (3) उभयम् (4) नोभयम्
57. न्यायमते किं न प्रमाणम् ?
 (1) प्रत्यक्षम् (2) अनुमानम्
 (3) अर्थापत्तिः (4) शब्दः
58. अलौकिकसन्निकर्षः कतिविधः ?
 (1) एकविधः (2) द्विविधः (3) त्रिविधः (4) चतुर्विधः
59. “पर्वतो धूमवान् वह्नेः” इति किं प्रमाणम् ?
 (1) प्रत्यक्षम् (2) अनुमानम् (3) उपमानम् (4) शब्दः
60. पर्वतो वह्निमान् धूमात् इत्यत्र पक्षः कः ?
 (1) पर्वतः (2) वह्निः (3) धूमः (4) न कोऽपि
61. हेत्वाभासाः कति ?
 (1) द्वौ (2) त्रयः (3) चत्वारः (4) पञ्च
62. अनैकान्तिक इत्यनेन को हेत्वाभासः अभिधीयते ?
 (1) असिद्धः (2) सव्यभिचारः
 (3) विरुद्धः (4) सत्प्रतिपक्षः
63. पक्षता नाम का ?
 (1) साध्यसंशयः (2) साध्यनिश्चयः
 (3) उभौ (4) नोभौ

16P/266/8

64. सव्यभिचारः कतिविधः ?
 (1) एकविधः (2) द्विविधः (3) त्रिविधः (4) चतुर्विधः
65. पर्वतो वहिनमान् जलात् इत्यत्र कः हेत्वाभासः
 (1) सव्यभिचारः (2) विरुद्धः
 (3) सत्प्रतिपक्षः (4) असिद्धः
66. अनुमानं कतिविधम् ?
 (1) एकविधम् (2) द्विविधम्
 (3) त्रिविधम् (4) चतुर्विधम्
67. लिङ्गं कतिविधम् ?
 (1) एकविधम् (2) द्विविधम्
 (3) त्रिविधम् (4) चतुर्विधम्
68. परार्थानुमाने कति अवयवाः प्रयुज्यन्ते ?
 (1) द्वौ (2) त्रयः (3) चत्वारः (4) पञ्च
69. व्यतिरेकव्याप्तिः कयोः ?
 (1) साध्यस्य हेतोश्च (2) साध्याभावस्य हेत्वभावस्य च
 (3) साध्याभावस्य हेतोश्च (4) साध्यस्य हेत्वभावस्य च
70. स्वस्थ अनुमिते : कारणं किम् ?
 (1) स्वार्थानुमानम् (2) पदार्थानुमानम्
 (3) उभयम् (4) नोभयम्
71. स्वरूपासिद्धिर्नाम का ?
 (1) पक्षे साध्याभावः (2) पक्षे हेत्वभावः
 (3) उभयम् (4) नोभयम्

72. अधोनिर्दिष्टेषु विशेषगुणः कः ?
 (1) संख्या (2) परिमाणम् (3) रूपम् (4) पृथक्त्वम्
73. प्रतिज्ञायाः लक्षणं किम् ?
 (1) साध्यनिर्देशः (2) हेतुनिर्देशः (3) पक्षनिर्देशः (4) दृष्टान्तनिर्देशः
74. बाधो नाम -
 (1) पक्षे हेत्वभावः (2) पक्षे साध्याभावः
 (3) दृष्टान्ते हेत्वभावः (4) दृष्टान्ते साध्याभावः
75. जातेः जातिमत्त्वे बाधकं किम् ?
 (1) व्यक्तेरभेदः (2) अनवस्थितिः
 (3) उभयम् (4) नोभयम्
76. आकाशत्वस्य जातित्वे बाधकं किम् ?
 (1) व्यक्तेरभेदः (2) सङ्करः (3) उभयम् (4) नोभयम्
77. पञ्चावयवघटितं वाक्यं किम् ?
 (1) न्यायः (2) तर्कः (3) प्रतिज्ञा (4) हेतुः
78. असिद्धिः कतिविधा ?
 (1) एकविधा (2) द्विविधा (3) त्रिविधा (4) चतुर्विधा
79. गगनारवन्दिं सुरभि इत्यत्र कः हेत्वाभासः ?
 (1) आश्रयासिद्धिः (2) स्वरूपासिद्धिः
 (3) व्याप्यत्वासिद्धिः (4) न काऽपि

80. पर्वतो वह्निमान् धूमात् इत्यत्र साध्यतावच्छेदकं किम् ?
(1) पर्वतः (2) वह्निः (3) पर्वतत्वम् (4) वह्नित्वम्
81. अभावः अधिकरणस्वरूप इति के वदन्ति ?
(1) नैयायिकाः (2) वैशेषिकाः (3) सांख्याः (4) मीमांसकाः
82. पर्वतो वह्निमान् धूमात् इत्यत्र साध्यतावच्छेदकसम्बन्धः कः ?
(1) संयोगः (2) समवायः (3) कालिकः (4) स्वरूपम्
83. अयमात्मा ज्ञानात् इत्यत्र हेतुतावच्छेदकसम्बन्धः कः ?
(1) संयोगः (2) समवायः (3) उभयम् (4) नोभयम्
84. पटं प्रति समवायिकारणं किम् ?
(1) कपालम् (2) दण्डः (3) तन्तुः (4) तन्तुसंयोगः
85. घटं प्रति असमवायिकारणं किम् ?
(1) कपालम् (2) कपालद्वयसंयोगः
(3) उभयम् (4) नोभयम्
86. जातिः कुत्र वर्तते ?
(1) द्रव्यमात्रे (2) गुणमात्रे (3) कर्ममात्रे (4) त्रिष्वपि
87. सर्वमनित्यं प्रमेयत्वात् इत्यत्र हेत्वाभासः कः ?
(1) सव्यभिचारः (2) विरुद्धः
(3) सत्प्रतिपक्षः (4) असिद्धः
88. न्यायमञ्जरीकारः कः ?
(1) उदयनः (2) जयन्तभट्टः (3) गङ्गेशः (4) विश्वनाथः

89. नव्यन्यायप्रवर्तकः कः ?
 (1) गोतमः (2) अन्नम्भट्टः (3) गङ्गेशः (4) उदयनः
90. न्यायबोधिनीकारः कः ?
 (1) अन्नम्भट्टः (2) उदयनः
 (3) पक्षधरमिश्रः (4) गोवर्धनमिश्रः
91. न्यायदर्शने कति अध्यायाः सन्ति ?
 (1) द्वौ (2) त्रयः (3) चत्वारः (4) पञ्च
92. घटाभावाभावस्य प्रतियोगी कः ?
 (1) घटः (2) घटाभावः (3) उभयम् (4) नोभयम्
93. पर्वतो वह्निमान् धूमात् इत्यत्र हेतुः कीदृशः ?
 (1) अन्वयव्यतिरेकी (2) केवलान्वयी
 (3) केवलव्यतिरेकी (4) न कोऽपि
94. काञ्चनमयपर्वतो वह्निमान् घूमात् इत्यत्र हेत्वाभासः कः ?
 (1) साध्याप्रसिद्धिः (2) पक्षाप्रसिद्धिः
 (3) सव्यभिचारः (4) विरुद्धः
95. गन्धाभावः केनेन्द्रियेण गृह्यते ?
 (1) चक्षुषा (2) श्रोत्रेण (3) घ्राणेन (4) न केनापि
96. पर्वतो वह्निमान् धूमात् इत्यत्र सपक्षः कः ?
 (1) पर्वतः (2) वह्निः
 (3) धूमः (4) महानसम्

97. शब्दस्य समवायिकारणं किम् ?

- (1) श्रोत्रम् (2) चक्षुः (3) घ्राणम् (4) शब्दः

98. पर्वतो वह्निमान् धूमात् इत्यत्र विपक्षः कः ?

- (1) पर्वतः (2) वह्निः (3) धूमः (4) हृदः

99. पर्वतः काञ्चनमयवह्निमान् धूमात् इत्यत्र को हेत्वाभासः ?

- (1) पक्षाप्रसिद्धिः (2) साध्याप्रसिद्धिः
(3) स्वरूपासिद्धिः (4) आश्रयासिद्धिः

100. व्याप्तिविशिष्टपक्षधर्मताज्ञानं किमुच्यते ?

- (1) व्याप्तिः (2) पक्षधर्मताज्ञानं
(3) परामर्शः (4) पक्षता

101. अपाकजः अनुष्णशीतस्पर्शः कुत्र वर्तते ?

- (1) पृथिव्याम् (2) वायौ
(3) जले (4) तेजसि

102. सोपाधिको हेतुः कः भवति ?

- (1) आश्रयासिद्धिः (2) स्वरूपासिद्धिः
(3) व्याप्यत्वासिद्धिः (4) बाधितः

103. चक्षुर्मात्रग्राह्यो गुणः कः ?

- (1) रूपम् (2) रसः (3) गन्धः (4) स्पर्शः

104. बाधकालीनेच्छाजन्यं ज्ञानं किं भवति ?

- (1) प्रमा (2) आहार्यम्
(3) उभयम् (4) नोभयम्

105. एकस्मिन् धर्मिणि विरुद्धनानाप्रकारकं ज्ञानं किं भवति ?
 (1) संशयः (2) निश्चयः (3) उभयम् (4) नोभयम्
106. विभागात् किं जायते ?
 (1) संयोगः (2) विभागः
 (3) पूर्वदेशसंयोगः (4) पूर्वदेशसंयोगनाशः
107. शब्दः कीदृशो गुणः ?
 (1) साधारणगुणः (2) विशेषगुणः
 (3) द्रव्यम् (4) कर्म
108. शब्दो गुणः चाक्षुषत्वात् इत्यत्र चाक्षुषत्वहेतुः कीदृशः ?
 (1) साधारणः (2) असाधारणः
 (3) स्वरूपासिद्धः (4) आश्रयासिद्धः
109. पीलुपाकवादिनः के ?
 (1) वैशेषिकाः (2) नैयायिकाः
 (3) मीमांसकाः (4) वेदान्तिनः
110. शुक्तौ रजतज्ञानं कीदृशम् ?
 (1) प्रमा (2) भ्रमः (3) स्मृतिः (4) संशयः
111. प्रामाण्यं परतो ग्राह्यमिति के वदन्ति ?
 (1) बौद्धाः (2) भाट्टाः
 (3) नैयायिकाः (4) वैयाकरणाः
112. भूतले घटोऽस्तीति प्रतीतौ घटभूतलयोः कः सम्बन्धः ?
 (1) संयोगः (2) समवायः (3) स्वरूपम् (4) कालिकः

16P/266/8

113. कपाले घटोऽस्तीति प्रतीतौ घटकपालयोः कः सम्बन्धः ?

(1) संयोगः	(2) समवायः
(3) स्वरूपम्	(4) कालिकः

114. बुद्धिः कतिविधा ?

(1) एकविधा	(2) द्विविधा
(3) त्रिविधा	(4) चतुर्विधा

115. अन्यथाख्यातिः कैः अङ्गीक्रियते ?

(1) नैयायिकैः	(2) भाट्टैः	(3) प्राभाकरैः	(4) बौद्धैः

116. बुद्धीन्द्रियाणि कति ?

(1) त्रीणि	(2) चत्वारि	(3) पञ्च	(4) षट्

117. एषु भूतद्रव्यं किम् ?

(1) कालः	(2) दिक्	(3) आत्मा	(4) आकाशः

118. अप्सम्बन्धि इन्द्रियं किम् ?

(1) रसनम्	(2) श्रोत्रम्	(3) घ्राणम्	(4) चक्षुः

119. ईश्वरेच्छा शक्तिरिति केषां मतम् ?

(1) मीमांसकानाम्	(2) नैयायिकानाम्
(3) सांख्यानाम्	(4) वेदान्तिनाम्

120. त्वग्न्द्रियमात्रग्राह्यो गुणः कः ?

(1) गन्धः	(2) रूपं	(3) स्पर्शः	(4) रसः

121. व्यापारमुख्यविशेष्यकशाब्दबोधः कैरङ्गीक्रियते ?

(1) नैयायिकैः	(2) भाट्टैः
(3) प्राभाकरैः	(4) वैयाकरणैः

122. प्रथमान्तार्थमुख्यविशेष्यकशाब्दबोधः कैः अङ्गीक्रियते ?

(1) नैयायिकैः	(2) वैयाकरणैः	(3) भाट्टैः	(4) प्राभाकरैः

123. तैजसं शरीरं कुत्र वर्तते ?

(1) मनुष्यलोके	(2) आदित्यलोके
(3) वरुणलोके	(4) वायुलोके

124. परमात्मा कतिविधः ?

(1) एकविधः	(2) द्विविधः	(3) त्रिविधः	(4) चतुर्विधः

125. मनः कतिविधम् ?

(1) एकविधम्	(2) द्विविधम्	(3) त्रिविधम्	(4) अनन्तम्

126. भास्वरशुक्लं कुत्र वर्तते ?

(1) जले	(2) तेजसि	(3) पृथिव्याम्	(4) वायौ

127. पञ्चावयववाक्यस्य कुत्र उपयोगः ?

(1) प्रत्यक्षे	(2) अनुमितौ	(3) उपमितौ	(4) शाब्दबोधे

128. संयोगनाशको गुणः कः ?

(1) विभागः	(2) संयोगः	(3) उभयम्	(4) नोभयम्

129. परिमाणं कतिविधम् ?

(1) एकविधम्	(2) द्विविधम्	(3) त्रिविधम्	(4) चतुर्विधम्

16P/266/8

130. ज्ञानस्य समवायसम्बन्धेन आश्रयः कः ?

- (1) कालः (2) आत्मा (3) दिक् (4) आकाशः

131. अवयवावयविनोः सम्बन्धः कः ?

- (1) संयोगः (2) समवायः (3) उभयम् (4) नोभयम्

132. षड् भाव पदार्थाः कस्मिन् शास्त्रे ?

- (1) न्यायशास्त्रे (2) वैशेषिक शास्त्रे
(3) मीमांसा शास्त्रे (4) सांख्यशास्त्रे

133. शब्दः कतिविधः ?

- (1) एकविधः (2) द्विविधः (3) त्रिविधः (4) चतुर्विधः

134. प्रागभावप्रतियोगि किम् ?

- (1) कार्यम् (2) कारणम् (3) उभयम् (4) नोभयम्

135. परामर्शजन्यं ज्ञानं किं भवति ?

- (1) प्रत्यक्षम् (2) शाब्दबोधः (3) उपमितिः (4) अनुमितिः

136. द्रव्यगुणकर्मसु त्रिष्वपि समवेता जातिः का ?

- (1) सत्ता (2) द्रव्यत्वम् (3) कर्मत्वम् (4) गुणत्वम्

137. "घटोऽभिधेयः प्रमेयत्वात्" इत्यत्र हेतुः कः ?

- (1) असिद्धः (2) साधारणः
(3) केवलान्वयी (4) केवलव्यतिरेकी

138. सर्वसपक्ष विपक्षव्यावृत्तो हेतुः कः ?
 (1) साधारणः (2) असाधारणः (3) अनुपसंहारी (4) सत्प्रतिपक्षः
139. उपमितौ करणं किम् ?
 (1) पदज्ञानम् (2) व्याप्तिज्ञानम् (3) पदार्थज्ञानम् (4) सादृश्यज्ञानम्
140. वाक्यं कीदृशम् ?
 (1) पदम् (2) पदसमूहः (3) पदार्थः (4) पदार्थसमूहः
141. भूतत्वमूर्तत्वयोः जातित्वे किं बाधकम् ?
 (1) रूपहानिः (2) व्यक्तेरभेदः (3) सङ्करः (4) असम्बन्धः
142. इतरान्विते शक्तिरिति के वदन्ति ?
 (1) भाट्टाः (2) प्राभाकराः (3) नैयायिकाः (4) वैयाकरणाः
143. अययार्थानुभवः कतिविधः ?
 (1) एकविधः (2) द्विविधः (3) त्रिविधः (4) चतुर्विधः
144. संस्कारः कतिविधः ?
 (1) एकविधः (2) द्विविधः (3) त्रिविधः (4) चतुर्विधः
145. तादात्म्यसम्बन्धावच्छिन्न प्रतियोगिताकः अभावः कः ?
 (1) प्रागभावः (2) प्रध्वंसः
 (3) अत्यन्ताभावः (4) अन्योन्याभावः
146. जातिशक्तिवादिनः के ?
 (1) मीमांसकाः (2) नैयायिकाः (3) वैयाकरणाः (4) वैशेषिकाः

16P/266/8

147. आख्यातस्य कर्तरि शक्तिः कैरुच्यते ?

- (1) नैयायिकैः (2) वैयाकरणैः (3) वैशेषिकैः (4) सांख्यैः

148. भावना कुत्र वर्तते ?

- (1) आत्मनि (2) शरीरे (3) उभयत्र (4) नोभयत्र

149. तत्पुरुषे लक्षणा कुत्र स्वीक्रियते

- (1) पूर्वपदे (2) उत्तरपदे (3) उभयत्र (4) नोभयत्र

150. स्फोटवादः कैरङ्गीकृतः ?

- (1) मीमांसकैः (2) नैयायिकैः (3) वैयाकरणैः (4) वैशेषिकैः

16P/266/8

ROUGH WORK
रफ़ कार्य

23

P.T.O.

अभ्यर्थियों के लिए निर्देश

(इस पुस्तिका के प्रथम आवरण पृष्ठ पर तथा उत्तर-पत्र के दोनों पृष्ठों पर केवल नीली-काली बाल-प्वाइंट पेन से ही लिखें)

1. प्रश्न पुस्तिका मिलने के 10 मिनट के अन्दर ही देख लें कि प्रश्नपत्र में सभी पृष्ठ मौजूद हैं और कोई प्रश्न छूटा नहीं है। पुस्तिका दोषयुक्त पाये जाने पर इसकी सूचना तत्काल कक्ष-निरीक्षक को देकर सम्पूर्ण प्रश्नपत्र की दूसरी पुस्तिका प्राप्त कर लें।
2. परीक्षा भवन में लिफाफा रहित प्रवेश-पत्र के अतिरिक्त, लिखा या सादा कोई भी खुला कागज साथ में न लायें।
3. उत्तर-पत्र अलग से दिया गया है। इसे न तो मोड़ें और न ही विकृत करें। दूसरा उत्तर-पत्र नहीं दिया जायेगा। केवल उत्तर-पत्र का ही मूल्यांकन किया जायेगा।
4. अपना अनुक्रमांक तथा उत्तर-पत्र का क्रमांक प्रथम आवरण-पृष्ठ पर पेन से निर्धारित स्थान पर लिखें।
5. उत्तर-पत्र के प्रथम पृष्ठ पर पेन से अपना अनुक्रमांक निर्धारित स्थान पर लिखें तथा नीचे दिये वृत्तों को गाढ़ा कर दें। जहाँ-जहाँ आवश्यक हो वहाँ प्रश्न-पुस्तिका का क्रमांक तथा सेट का नम्बर उचित स्थानों पर लिखें।
6. ओ० एम० आर० पत्र पर अनुक्रमांक संख्या, प्रश्नपुस्तिका संख्या व सेट संख्या (यदि कोई हो) तथा प्रश्नपुस्तिका पर अनुक्रमांक और ओ० एम० आर० पत्र संख्या की प्रविष्टियों में उपरिलेखन की अनुमति नहीं है।
7. उपर्युक्त प्रविष्टियों में कोई भी परिवर्तन कक्ष निरीक्षक द्वारा प्रमाणित होना चाहिये अन्यथा यह एक अनुचित साधन का प्रयोग माना जायेगा।
8. प्रश्न-पुस्तिका में प्रत्येक प्रश्न के चार वैकल्पिक उत्तर दिये गये हैं। प्रत्येक प्रश्न के वैकल्पिक उत्तर के लिए आपको उत्तर-पत्र की सम्बन्धित पंक्ति के सामने दिये गये वृत्त को उत्तर-पत्र के प्रथम पृष्ठ पर दिये गये निर्देशों के अनुसार पेन से गाढ़ा करना है।
9. प्रत्येक प्रश्न के उत्तर के लिए केवल एक ही वृत्त को गाढ़ा करें। एक से अधिक वृत्तों को गाढ़ा करने पर अथवा एक वृत्त को अपूर्ण भरने पर वह उत्तर गलत माना जायेगा।
10. ध्यान दें कि एक बार स्याही द्वारा अंकित उत्तर बदला नहीं जा सकता है। यदि आप किसी प्रश्न का उत्तर नहीं देना चाहते हैं, तो संबंधित पंक्ति के सामने दिये गये सभी वृत्तों को खाली छोड़ दें। ऐसे प्रश्नों पर शून्य अंक दिये जायेंगे।
11. रफ कार्य के लिए प्रश्न-पुस्तिका के मुखपृष्ठ के अंदर वाला पृष्ठ तथा उत्तर-पुस्तिका के अंतिम पृष्ठ का प्रयोग करें।
12. परीक्षा के उपरान्त केवल ओ एम आर उत्तर-पत्र परीक्षा भवन में जमा कर दें।
13. परीक्षा समाप्त होने से पहले परीक्षा भवन से बाहर जाने की अनुमति नहीं होगी।
14. यदि कोई अभ्यर्थी परीक्षा में अनुचित साधनों का प्रयोग करता है, तो वह विश्वविद्यालय द्वारा निर्धारित दंड का/की, भागी होगा/होगी।